

Agenttipartisiippi – suomen kielen passiivimaisin passiivi?

Emmi Hynönen & Seppo Kittilä

Abstract: The essence of the Finnish passive has been a popular topic for decades, and the existence of the category has even been questioned. The structures that the Finnish grammars call passives, seem to differ structurally from their counterparts in, for example, the most spoken languages in Europe. In this study, we focus on one of the Finnish passive-like constructions, i.e., the agent participle construction (APC). Our hypothesis is that in some respects this construction can be defined as the most passive-like or prototypical passive of Finnish. We study APC in light of proposed passive prototypes defined for cross-linguistic comparison. We also compare the APC to the so-called Finnish basic passive for determining which of these can be considered more prototypical. The study shows that in some respects the APC better corresponds to the description of the prototypical passive than the basic passive construction, and that both studied constructions can be defined as more prototypical, which depends largely on which feature of passive is taken to be more decisive.

Keywords: prototypicality, linguistic typology, Finnish

1 Johdanto

Suomen kielessä tilanne voidaan ilmaista passiivisena esimerkiksi agenttipartisiippirakenteessa, jonka funktiona on ilmaista jonkin prosessin lopputulos (*Mökki on arkkitehdin suunnittelema; Urpon juoksema maraton oli vauhdikas*). Rakenteen ilmaisema tilanne voi olla päättynyt tai meneillään; tulkinta on kontekstisidonnainen. Toisin kuin käytöltään produktiivisempi yksipersonainen passiivi (*Mökki rakennettiin*), agenttipartisiippirakenne eksplikoi agentin aina.

Agenttipartisiippi ei sisällä yksipersonaisen passiivin päätettä, vaan progressiivisuutta ja resultatiivisuutta ilmaisevissa infiniittisissä rakenteissakin käytetyn *mA*-affiksin, joka esiintyy myös karitiivimuodoissa (*asumaton*) ja substantiivijohtimena (*kertymä*). Rakenteen ilmaisema agentti voi olla myös ei-agenttiivinen ja ei-ihmistarkoitteinen (*Puisto oli myrskyn runtelema*) toisin kuin suomen kielen yksipersonaisen passiivin ilmaiseman toiminnan suorittaja, joka on ensisijaisesti ihmistarkoitteinen (*Puisto runneltiin* 'puiston runtelivat jotkut ihmiset'; '?puiston runteli myrsky'; poikkeuksista ks. esim. Hynönen 2013: 58–59). Tässä suhteessa agenttipartisiippi muistuttaa enemmän prototyypistä passiivia (luku 3; ks. esim. Shibatani 1985; Kittilä 2000) kuin yksipersonainen passiivi, jonka passiivistatus on jopa kyseenalaistettu (vrt. Shore 1986, 1988; Kelomäki 2019; ks. myös VISK 2005: § 1331). On kuitenkin syytä muistaa, että esimerkiksi valenssin muuntamisen suhteen yksipersonainen passiivi muistuttaa silti prototyypistä passiivia agenttipartisiippia enemmän, koska yksipersonainen passiivi laskee lauseen valenssia, kun taas agenttipartisiippi ei tätä tee (esimerkiksi *talo maalattiin* vs. *talo on Voiton maalaama*)

Toisaalta myös passiivin käsite voidaan ymmärtää eri tavoin. Se voidaan määritellä funktioltaan esimerkiksi ensisijaisesti objektin korottavaksi tai agenttia häivyttäväksi, ja määritelmät voivat perustua niin muodollisiin kuin semanttisiin ja pragmaattisiin seikkoihin (Kelomäki 2019: 110). Esimerkiksi Shibatani (1985: 837) pitää agentin häivyttämistä passiivin ensisijaisena funktiona, kun taas Keenan & Dryer (2007) lähtevät passiivin määritelmässään enemmän liikkeelle patientin korottamisesta. Shibatanin kanssa samoilla linjoilla on myös Siewierska (1984), koska tämä erottaa yhtenä passiivin tyyppinä persoonattoman passiivin, jossa objektin korotus subjektiksi on vain osittainen mutta jota edustavia rakenteita pidetään kuitenkin passiivina. Yhteistä määritelmille on yleisesti se, että agentin häivyttäminen tai sen statuksen alentaminen ja objektin korottaminen sekä verbin merkinnän muuttaminen mainitaan molemmat passiiville ominaisina piirteinä.

Tässä artikkelissa tarkastelemme agenttipartisiippirakennetta suhteuttaen sitä kategoriana passiivia koskevaan kielitypologiseen kehykseen. Ensisijaisena tavoitteena on selvittää, voiko agenttipartisiippirakenteen määritellä tässä kehyksessä suomen kielen passiivimaisimmaksi (prototyypisimmäksi) passiivirakenteeksi. Passiivin kielitypologinen tutkimus on hyvin laajaa, ja sitä koskevia tutkimuksia on erittäin runsaasti, mutta otamme tässä esille niistä vain muutamia, jotka edustavat yleisesti hyväksytyjä ja hyvin aikaa kestäneitä määritelmiä. Tilanpuutteen takia laajempi tarkastelu ei ole mahdollinen, eikä se todennäköisesti olisi muuttanut analyysiamme, koska useimmissa määritelmässä toistuvat samat piirteet. Pyrimme myös tarkastelumme pohjalta ottamaan kantaa siihen, miten suomen kielen passiiveja, etenkin agenttipartisiippia, tulisi kielioppikuvauksissa käsitellä. Tutkimus toimii myös puheenvuorona keskustelussa siitä, onko suomessa passiivia.

Artikkeli etenee seuraavasti: Agenttipartisiippirakennetta koskevaa taustatietoa annetaan luvussa 2, joka käsittelee yleisellä tasolla passiivin määrittelemistä suomen kieliopin tutkimuksessa ja tarkemmin itse agenttipartisiipin ominaisuuksia. Luvussa 3 tarkastelun kohteena on erityisesti se, millainen passiivi suomen agenttipartisiippirakenne on maailman kielten passiivirakenteiden joukossa (vrt. esim. Siewierska 1984, Shibatani 1985). Luvussa 4 vertaamme agenttipartisiipin sisältävää tilapassiivia ja yksipersonaista passiivia keskenään; tarkoituksenamme on selvittää, kumpi rakenteista on passiivimaisempi, eli kumpi vastaa paremmin passiivista annettuja määritelmiä. Tarkastelut kootaan luvussa 5.

2 Suomen kielen agenttipartisiippi ja passiivisuus

Käsitlemme tässä luvussa kielitypologisen tarkastelun taustaksi passiivikategoriaa suomen kielen tutkimuksen näkökulmasta (2.1) ja tarkemmin suomen kielen agenttipartisiippia sekä passiivin merkitystehtävän että rakenteen olemuksen ja erilaisten käyttöjen kannalta (2.2). Tarkastelussa on mukana myös agenttipartisiippirakenteen vertailua suomen kielen erilaisiin passiiveihin, erityisesti yksipersonaiseen passiiviin.

2.1 Passiivin määrittely fennistisessä viitekehyksessä

Vaikka tässä tutkimuksessa hyödynnetään nimenomaan kielitypologian piirissä käytössä olevia passiivin määritelmiä, on fennistinen näkökulma aihepiiriin hyvin kiinnostava. Tämä johtuu siitä, että suomen kielen kuvauksessa on perinteisesti pidetty kiinni kielen itsensä ominaisuuksista sen sijaan, että määritelmiä olisivat ajan saatossa horjuttaneet etupäässä indoeurooppalaisten kielten tutkimuksen viitekehyksestä peräisin olevat luokittelutavat (ks. myös Kittilä 2000). Kielitypologiaan sidoksissa olevissa määritelmissä puolestaan otetaan laajasti huomioon maailman kielten erilaisuus sen sijaan, että luokittelussa pyrittäisiin ahtaaseen esimerkiksi englannin kieleen (tai muihin hyvin tunnettuihin Euroopassa puhuttuihin kieliin) joko suoraan tai implisiittisesti perustuvaan luokitteluun. Toisaalta typologinen viitekehys ei sellaisenaan ole tuotavissa yksittäisen kielen kuvaukseen, sillä sen ensisijaisena näkökulmana on (etupäässä laaja) kielten vertailu.¹

Suomen kieliopissa passiivi on ollut osin kiistanalainen kieliopillinen kategoria määritelmänsä ja jopa olemassaolonsa osalta. Määritelmää on kuitenkin hallinnut morfosyntaktinen näkökulma, minkä vuoksi kategoriasta on oltu jokseenkin yksimielisiä (Kelomäki 2019: 115). Semanttis- ja etenkin pragmaattislähtöisen näkökulman perusteella passiiveja onkin useita sen mukaan, miten agenttiivisuutta ja sen häivyttämistä rajataan tai määritellään. Merkityskriteerien perusteella passiiveja voisivat olla esimerkiksi suomen kielessä eräät yksikön toisen ja monikon ensimmäisen persoonan käyttötavat, joissa verbin ilmaiseman toiminnan suorittajana ei ole kirjaimellisesti *sinä* tai *me*, vaan verbin ilmaiseman toiminnan suorittaja hahmottuu ennemminkin geneeriseksi. Tällöin referenssi on impersonaalinen, vaikka koodaus ei ole (ks. aiheesta esim. Seppänen 2000; Suomalainen 2018; Varjo & Suomalainen 2018 ja Suomalainen & Varjo 2020). Esimerkkejä tällaisesta käytöstä ovat yleistävässä kontekstissa esiintyessään virkkeet *Kun sä kiipeet puuhun, sä saatat pudota* ja *Teemme joskus erinomaisiakin valintoja: sä* ei viittaa vain puhuteltavaan tai monikon ensimmäisen persoonan päätte vain puhujaan ja joihinkin läsnäolijoihin, vaan yleistettäessä viittaus on kehen tahansa mahdolliseen puhuteltavaan.

Ristivetoa on passiivin määritelmästä fennistiikassakin esiintynyt esimerkiksi siksi, että passiivin yleiskielitieteellinen määritelmä on nojannut vankimmin argumenttirakenteen muunnoksiin, kun taas fennistiikassa passiivin keskeiseksi piirteeksi on nostettu verbin ilmaiseman toiminnan suorittajan identiteetin häivyttäminen. Suomen passiivin erilaisuuteen on kiinnittänyt huomiota jo Setälä (1891: § 93), jonka mukaan vain transitiviverbin passiivin partisiipit saattavat olla merkitykseltään passiivisia (esim. *Kirjat ovat luetut; Kirja on luettavana*; ks. myös Kelomäki 2019: 116). Agenttipartisiipin Setälä (1891 § 116; ks. myös § 118) mainitsee määritelmällisesti passiivimaiseksi.

Fennistiikassa passiivin määritelmän voi siis todeta pohjautuvan kielilähtöiseen kuvaustapaan sen sijaan, että kategoriaa soviteltaisiin tiukasti yleiskielitieteelliseen viitekehyskseen. Kelomäki (2019: 119) tiivistääkin, että suomen kielen tutkimusperinteessä

¹ Tämä ei kuitenkaan estä kategorioiden kielensisäistä vertailua kielitypologian piirissä hyödynnettävien luokittelujen avulla, kuten esimerkiksi tämä tutkimus osoittaa.

(yksipersonainen) passiivi on käsitetty impersonaaliseksi ja erot prototyypiseen passiiviin on tiedostettu (tästä esim. ISK § 1331; ks. myös Helasvuo & Vilkuna 2008; Uusitupa 2017: 47–49). Yksipersonaiseksi määritelty passiivikin on kuitenkin käytöltään ja ominaisuuksiltaan monipuolinen, joten sen impersonaalisuuskin on toisinaan suhteellista (tästä ks. esim. Helasvuo 2006).

2.2 Agenttipartisiipin passiivisuus ja muut ominaisuudet

Suomen kieliopissa agenttipartisiippi (GEN + V-*mA* tai V-*mA+PX*) on transitiiverbivartaloinen infiniittinen verbimuoto, joka on mahdollista muodostaa kaikista transitiiiverbeistä. Rakenne vaatii aina agentin ilmaisemista joko genetiivimääritteenä tai omistusliitteenä (*Ruoho on Voiton tutkima ~ tutkimani* vs. **Ruoho on tutkima*). Se on passiivinen merkitykseltään, koska se korottaa objektin ja alentaa agenttia, muttei muodoltaan, sillä se ei sisällä passiivin tunnusta (vrt. Hakulinen 1979: 585).

Agenttipartisiippi poikkeaa muista partisiipeista siten, että siitä ei voi muodostaa *-UUS-*johdoksia (*tunnettavuus ~ tunnettuus ~ tuntemattomuus*, vrt. **tuntemuus*), mutta sitä käytetään sellaisenaan epäproduktiivisena substantiivijohtimena (esim. *poikkeama, selitelmä*). Varsinaisesta infiniittisestä käytöstä poiketen johdoksissa on mahdollista myös se, että vartalolekseminä on intransitiiviverbi². Lisäksi agenttipartisiippi on partisiippikategorian edustajaksi monelta osin epäadjektiivimainen: siihen voi lisätä omistusliitteen, se ei komparoidu ja sen lukukongruenssin motivaatio on toisentyypinen kuin adjektiiveilla (Pajunen 1991: 171). Jonkinasteista leksikaalisuuden ja taivutuksen rajankäyntiä puolestaan edustaa se, että partisiippia käytetään evidentialisuuden ilmaisemiseen erityisesti perusteluissa (*Kaiken näkemäni ja kokemani perusteella en suosittelen uskomushoitoja*). Muitakin rajatapauksia on (ks. näistä esim. VISK 2005: § 246); partisiipit sijoittuvat muutenkin kategoriana verbien ja nominien rajapintaan.

Agenttipartisiipin ja passiivisuuden välistä suhdetta luonnehtii fennistisessä kielioppikuvauksessa kaksijakoisuus. Esimerkiksi VISK (2005: § 521) katsoo, että agenttipartisiippi on aktiivi–passiivi-jaon suhteen neutraalimpi kuin VA- ja NUT-partisiipit. Tämä johtunee osin siitä, että agenttipartisiipilla ei ole erillisiä aktiivi- ja passiivimuotoja. Lisäksi agenttipartisiippirakennkaan ei pakota objektia teemapaikalle, joskin objektin muu lauseasema on tunnusmerkkinen ja muun lauseenjäsenen sijoittaminen teemapaikkaan vaatii kontekstin tukea (*Carpelanin kirjoittama on tuo sinertävä pamfletti*). Toisin kuin yksipersonainen passiivi, agenttipartisiippi on sellaisenaan temporaalisesti ja osin myös aspektuaalisesti avoin. Esimerkeissä *Puisto on myrskyn runtelema* ja *Puisto on naapuruston rakastama* on *olla*-verbin preesenstempuksisuudesta huolimatta se merkitysero, että runneltavana oleminen hahmottuu joko päättyneeksi tapahtumaksi tai meneillään olevaksi tilaksi, kun taas rakastamisen kohteena oleminen pelkästään meneillään olevaksi tilaksi (tästä

² Intransitiiviverbien agenttipartisiippitaivutus on kuitenkin marginaalisesti mahdollista, jos objektin paikan rakenteessa täyttää osma tai intransitiiviverbiä käytetään transitiivisesti (*Maraton oli Urpon juoksemana nopea*).

esim. VISK 2005 § 525). Toisaalta rakenteen vankka passiivisuuskin on nostettu esiin: Koivisto (2005: 151) toteaa kysymyksenasettelumme kannalta yhdenmukaisesti, että rakenne on lähempänä passiivin universaalia prototyyppiä kuin yksipersonainen passiivi (ks. aiheesta myös esim. Keenan 1985).

Passiiveina agenttipartisiippi ja yksipersonainen passiivi ovat hyvin erilaisia, ja niillä on oma työnjakonsa. Yksipersonaisessa passiivissa (kieliopillinen) objekti korottuu subjektiksi siinä mielessä, että se menettää sijamerkintänsä ja ottaa rakenteessa tyypillisesti subjektin lauseaseman, mutta tyypillisestä subjektista poiketen korotettu subjekti ei laukaise verbikongruenssia (*Oranki ~ Orangit nähtiin*). Poikkeuksena tästä korotuksen suhteen ovat persoonapronominit ja *kuka*-interrogatiivipronomini, joiden akkusatiivimuodot säilyvät myös passiivissa³. Agenttipartisiippi puolestaan korottaa objektin teemapaikalle mutta vaatii agentin ilmaisemista. Olennaista rakenteessa ei ole niinkään (rakenteen) agentin agenttiivisuus vaan yksiselitteisemmin verbin transitivisuus: rakenteessa agentin paikan voi ottaa esimerkiksi luonnonilmiötä tai tietokoneohjelmaa merkitsevä sana (*Katu on sateen kastelema; Järjestys on satunnaislukugeneraattorin arpoma*). Vastaavasti yksipersonainen passiivikin sallii tekemisen epäagenttiivisuutta, mutta lähinnä ihmistekijäisissä tapauksissa. Esimerkiksi selvästi ei-ihmistekijäisessä lauseessa *Selluloosa syntetisoidaan solukalvolla* passiivin käyttö on tunnusmerkistä tai jopa kyseenalaista⁴. Yksipersonaisessakin passiivissa agentti on periaatteessa mahdollista ilmaista esimerkiksi *toimesta*-rakenteella (*Sisäposti jaettiin sihteerin toimesta*), jonka käyttöä kielenohjailu on kuitenkin pyrkinyt rajaamaan; *toimesta*-rakenteen varsinainen käyttötapa on myös ristiriidassa suoran agenttiivisuuden kanssa (*Linna rakennettiin hallitsijan toimesta* 'toimeksiannosta'; ks. esim. Sadeniemi 1989 [1959]; Ikola 2000: 125; Kielitoimiston ohjepankki 2020).

3 Agenttipartisiippi kielitypologisesta näkökulmasta

Kuten edellä on jo lyhyesti mainittu, agenttipartisiippi ja yksipersonainen passiivi eroavat toisistaan esimerkiksi siinä, minkälaisia rajoituksia ne asettavat tekijän agenttiivisuudelle ja subjektin ilmaisemiselle sekä minkälaisia rakennepiirteitä korotettuun objektiin liittyy. Tässä luvussa käsittelemme agenttipartisiipin passiivisuutta ja sen suhteutumista eräisiin hyväksytyihin ja yleisesti käytettyihin passiivin kielitypologisiin määrittelyihin. Suomen kielessä passiivia ei tarvita argumenttirakenteen manipulointiin samalla tavalla kuin kielissä, joissa objektia ei voida korottaa teemapaikalle aktiivilauseeseen sanajärjestystä muuttamalla. Fennistiikassa yksipersonaisen passiivin määritelmän kannalta onkin olennaista verbin ilmaiseman toiminnan suorittajan identiteetin häivyttäminen. Yhteistä passiivin määritelmille on kuitenkin jonkinlainen agentin siirtäminen taka-alalle. Suomen kielen yksipersonaisessa

³ Tässä noudatetaan Ison suomen kieliopin verkkoversion eli VISK:n (2005: § 102) tulkintaa, jonka mukaan *ke-*alkuiset muodot (*ketkä, kenelle, kenet*) ovat osa *kuka*-pronominin taivutusparadigmaa.

⁴ Tällaisia muotoja kuitenkin tapaa syntyperäistenkin kielenpuhujien teksteissä, joiden voi tulkita saaneen suoria tai välillisiä vaikutteita esimerkiksi englannin kielestä, mikä ilmenee esimerkiksi luonnontieteellisten ja teknisten alojen opinnäytteissä. Tästä tarkemmin ks. Hynönen 2013.

passiivissa agenttia ei ilmaista ollenkaan; teemapaikalla on transitiivisissa tapauksissa transitiivilauseen objekti.

Tässä ja seuraavassa luvussa käsittely keskittyy rakenteellisiin ominaisuuksiin, mutta mukana on myös agenttipartisiipin semanttisia piirteitä. Agenttipartisiipin käyttöön liittyviin pragmaattisiin seikkoihin ei keskitytä, joskin nämä mainitaan sikäli kuin ne käytettävässä luokittelussa esiintyvät. Vaikka painopiste on agenttipartisiipin käsittelyssä, myös yksipersonaisen passiivin piirteitä käsitellään vertailun onnistumiseksi. Esittelemme aluksi eräitä yleisesti tunnettuja passiivin määritelmiä, minkä jälkeen suhteutamme agenttipartisiipin niistä yhteen (Shibatani 1985), joka ottaa laajimmin kantaa passiivin ominaisuuksiin.

Passiivi on paljon tutkittu rakenne sekä funktionaalis-typologisessa että formalistisessa (generativistisessa) kielentutkimuksessa, minkä lisäksi siitä on lukuisia kieltenvälisiä ja kielikohtaisia tutkimuksia ja kuvauksia. Annetut määritelmät eroavat toisistaan siinä, kuinka paljon erilaisia piirteitä ne huomioivat ja miten tarkkaan ne erottavat passiivin aktiivista. Yhteistä kaikille määritelmille (ainakin funktionaalisessa viitekehyksessä) on se, että passiiviksi luokitellaan vain rakenne, jota jollain tavalla merkitään verbin merkintää muuttamalla. Tämän lisäksi passiivi laskee alkuperäisen transitiivilauseen valenssia poistamalla alkuperäisen subjektin (agentti) tai alentamalla sen syntaktista statusta sekä korottamalla alkuperäisen objektin syntaktista statusta. Eräissä kielissä alkuperäisestä objektista tulee passiivilauseen subjekti, toisissa taas esimerkiksi vain sen sijamerkintä muuttuu (ks. esim. Siewierskan [1984] persoonallinen vs. persoonaton passiivi).

Eräs kattavimmista (typologis-funktionaalisista) passiivin määritelmistä on peräisin Shibatanilta (1985: 837). Shibatani määrittää prototyypin rakenteen rakenteeksi, jolla on kaikki tietyille rakenteelle tyypilliset ominaisuudet, ja prototyypinen passiivi on siis rakenne, joka vastaa kaikilta osin alla kuvattua rakennetta:

- a. Ensisijainen pragmaattinen funktio: agentin häivyttäminen.
- b. Semanttiset ominaisuudet:
 - (i) Semanttinen valenssi: predikaatti (agentti, patientti).
 - (ii) Subjekti on vaikutuksenalainen⁵.
- c. Syntaktiset ominaisuudet:
 - (i) Syntaktinen merkintä: agentti $\rightarrow \emptyset$ (ei merkitty); patientti \rightarrow subjekti.
 - (ii) Predikaatin (= P) valenssi: aktiivi = P/n; passiivi = P/n-1.
- d. Morfologiset ominaisuudet: aktiivi = P; passiivi = P [+passiivi].

Näin voidaan ajatella, että maksimaalisen prototyypin passiivi häivyttää agentin syntaktisesti mutta jättää sen osaksi verbin semantiikkaa ja agentin olemassaolo implikoituu rakenteesta; toiminta on agenttiivista ja kohdistuu patienttiin. Lisäksi prototyypinen

⁵ Vaikutuksenalaisuus tarkoittaa tässä sitä, mihin osallistujaan lauseen kuvaaman teon katsotaan suorimmin vaikuttavan. Passiivissa, kuten lauseessa *Talo maalattiin*, subjekti on selvästi se osanottaja, johon kuvattu teko vaikuttaa ja/tai jonka tilanmuutoksen välityksellä teon vaikutus havaitaan.

passiivirakenne sisältää kieliopillisen subjektin, jona toimii patientti, Rakenne on (syntaktiselta) valenssiltaan alhaisempi kuin aktiivirakenne. Prototyypistä passiivia myös merkitään prototyypisesti jollakin affiksilla tai muulla kieliopillisella keinolla. Verbin merkinnän muuttuminen on yhteistä kaikille passiivin määritelmille.

Shibataniin määritelmä huomioi (odotuksenmukaisesti) aiempina mainitut verbin muuttuneen merkinnän sekä muutokset subjektin ja objektin merkinnässä ja lauseen valenssissa. Tämän lisäksi määritelmä huomioi eksplisiittisesti sen, että valenssin muutos koskee vain rakennetta; semanttisesti passiivi ei poista agenttia, vaan agentti pysyy osana kuvatun teon semantiikkaa. Tässä suhteessa passiivi eroaa esimerkiksi antikausatiivista, suomen kielessä automatiivisista verbijohdoksista (*Ovi avautui, Maljakko rikkoutui*), jossa agentin poisto on myös semanttinen (ks. myös Kulonen-Korhonen 1985). Shibatanin määritelmä huomioi myös passiivin primaarin pragmaattisen funktion, joka Shibatanin mukaan on agentin fokusoinnin poisto (*de-focusing*). Muut passiivin määritelmät (esimerkiksi Siewierska 1984, 2008; Dixon & Aikhenvald 2000; Zúñiga & Kittilä 2019; vrt. myös Bahrt 2020) muistuttavat monin osin Shibatanin määritelmää, ja nekin ottavat esille agentin poiston, patientin korottamisen ja verbin merkinnän. Siewierska (1984) huomioi eksplisiittisesti sen, että passiivi asettuu kontrastiin aktiivin kanssa, mikä tuntuu olevan mukana myös muissa määritelmissä, vaikka tätä ei eksplisiittisesti mainitakaan. Dixon & Aikhenvald (2000) puolestaan ovat ainoat, jotka ottavat suoraan kantaa siihen, millä tavalla verbi on merkitty.

Shibataniin määritelmä sopii hyvin kuvaamaan esimerkiksi englannin tai saksan passiivia, ja jokainen mainittu piirre on merkittävä näiden kielten passiivien kuvauksessa. Toisaalta kun aiempina kuvattua passiivin prototyyppiä sovelletaan agenttipartisiippiin, on selvää, että eräät piirteistä ovat relevantteja suomen agenttipartisiippiin kuvauksen kannalta, kun taas toiset eivät sovellu yhtä suoraan sen kuvaukseen. Seuraavassa käydään läpi näistä tärkeimpiä.

Semanttisesti agenttipartisiippi vastaa hyvin Shibatanin määritelmää, koska agenttipartisiippirakenteen subjekti viittaa kuvatun teon patienttiin, minkä lisäksi agenttipartisiippiin semanttinen valenssi on sama kuin vastaavaa tekoa kuvaavan transitiiivisen aktiivilauseen. Toisin sanoen rakenteet *Tämä kirja on Liisan kirjoittama* ja *Liisa kirjoitti tämän kirjan* ovat semanttiselta valenssiltaan identtisiä. On ehkä kuitenkin syytä mainita, että Shibatanin määritelmä ottaa sinällään kantaa vain transitiiivilauseista johdettuihin passiiveihin ja agenttipartisiippi voidaan muodostaa myös ditransitiivisista lauseista (*Tämä kirja on Kallen Liisalle antama*). Tämä tarkennus ei kuitenkaan ole relevantti sen kannalta, että agenttipartisiippi ei muuta lauseen semanttista valenssia, vaan tämä pysyy kaikissa rakenteissa samana vastaavaan aktiivilauseeseen verrattuna. Agentin olemassaolo rakenteen semanttisena osana heijastuu suoraan myös siinä, että agenttia ei voida poistaa agenttipartisiippirakenteesta ilman että tuloksena olisi epäkieliopillinen rakenne (siis esimerkiksi **Tämä kirja on kirjoittama* tai **Tämä kirja on Liisalle antama*).

Semanttisesti agenttipartisiippi vastaa siis hyvin passiivin prototyyppiä, koska se ei vaikuta millään tavalla lauseen semanttiseen valenssiin. Rakenteellisesti agenttipartisiippi on tässä suhteessa heterogeenisempi, koska osa Shibatanin (ja monien muidenkin) esittämistä piirteistä

pätee agenttipartisiippiin, osa taas ei. Morfologisesti agenttipartisiippi muistuttaa prototyypistä passiivia, koska sen verbin merkintä eroaa vastaavasta transitiivisesta aktiivilauseesta. Toisaalta syntaksin suhteen agenttipartisiippiä ei voida pitää kovinkaan tyyppillisenä passiivina. Argumenttien merkintä toki poikkeaa vastaavasta aktiivisesta transitiivilauseesta ja aktiivilauseen objektista tulee agenttipartisiipin kieliopillinen subjekti, mutta erotukseksi prototyypisestä passiivista lauseen syntaktinen valenssi pysyy samana. Tämä on rakenteellisesti hyvin merkittävä ero, koska passiivia pidetään yleisesti valenssia laskevana rakenteena, joka poistaa lauseesta agentin⁶. Valenssin säilymisen suhteen agenttipartisiippi muistuttaa enemmän inverssiä⁷ (ks. esimerkiksi Givón [toim.] 1997), mutta toisaalta tällaisten rakenteiden käyttö motivoituu elollisuushierarkioiden (1. persoona > 2. persoona > 3. persoona > elollinen > eloton) kautta, eivätkä nämä millään tavalla määritä agenttipartisiipin käyttöä suomessa. Voidaan kuitenkin mainita, että agenttipartisiipin agentin merkintään käytetty genetiivisija on kieltenvälisesti kohtuullisen yleinen agentin merkintätapa (Keenan & Dryer 2007: 343–344). Suomessa genetiivin lisäksi lokatiivin – tässä tapauksessa ablatiivin – käyttöä esiintyy sen tyyppisissä rakenteissa kuin *Kirja on minulta kirjoitettu*. Tällaiset rakenteet ovat kuitenkin lähinnä vanhaan kirjasuomeen kuuluvaa rakennelainaa ruotsin kielestä (Itkonen-Kaila 1992: 137).

Erikseen on vielä syytä mainita, että *World Atlas of Language Structures* -verkkoaineistossa käytetty passiivin määritelmä (Siewierska 2013) sisältää viisi kriteeriä: passiivin tulee olla vastakohtasuhteessa toiseen rakenteeseen (aktiiviin), aktiivirakenteen subjekti vastaa passiivirakenteen ei-pakollista obliikvilauseketta tai se ei käy ilmi, passiivirakenteen subjekti (mikäli esiintyy rakenteessa) vastaa aktiivirakenteen objektia, rakenne on pragmaattisesti rajoittuneempi kuin aktiivi ja rakenteen verbissä esiintyy jonkinlainen erityinen merkintä. Määritelmä on sillä tavoin väljä, että se jättää tilaa niin agentin kuin patientinkin esiintymiselle tai esiintymättömyydelle. Kriteeristön pohjalta sekä yksipersonainen passiivi että agenttipartisiippi täyttävät passiivin määritelmän.

4 Vertailua

Tässä luvussa vertaamme agenttipartisiippiä yksipersonaiseen passiiviin annettujen määritelmien valossa. Otamme vuorotellen esille semantiikan, verbimorfologian ja syntaksin sekä peilaamme agenttipartisiippiä ja yksipersonaista passiivia näihin määritelmiin.

Puhtaasti semanttisen valenssin kannalta sekä agenttipartisiippi että yksipersonainen passiivi vastaavat hyvin Shibatanin määritelmää, koska molemmat niistä säilyttävät lauseen semanttisen valenssin, eli kuvatussa teossa on sekä agentti että patientti, jos rakenteet

⁶ Keenan ja Dryer (2007) pitävät peruspassiivina (*basic passive*) rakennetta, jossa agenttia ei ilmaista.

⁷ Inverssi tarkoittaa tässä esimerkiksi jossain Pohjois- ja Etelä-Amerikan kielissä esiintyvää rakennetta, jota käytetään, kun agentti on alempana elollisuushierarkioissa kuin patientti (termistä ja rakenteesta tarkemmin esim. Itkonen 2009: 52–55). Näissä kielissä lause ‘minä näin hänet’ on suora (*direct*), kun taas ‘hän näki minut’ on inverssi (*inverse*). Tällaista inverssiisyyttä merkitään yleensä verbissä, missä suhteessa se muistuttaa passiivia, mutta inverssiisyys ei koskaan vähennä lauseen valenssia, vaan molemmat osanottajat pitää inverssirakenteessa ilmipanna.

muodostetaan aktiivisesta transitiivilauseesta. Muut määritelmät (esim. luvussa 3 mainitut Dixon & Aikhenvald 2000; Siewierska 2013; Zúñiga & Kittilä 2019) eivät ota suoraan kantaa semanttisen valenssiin. Jos rakenteiden semantiikan tarkastelua kuitenkin laajennetaan kattamaan esimerkiksi agenttiin liittyvät piirteet laajemmin, yksipersonaisen passiivin ja agenttipartisiipin välille syntyy selviä eroja. Suomen yksipersonaisen passiivin käyttö edellyttää tyypillisesti, että syntaktisesti poistettu agentti on elollinen, tyypillisimmin ihmistarkoitteinen, kuten edelläkin mainittiin. Esimerkiksi lause *Ulkona kaadutaan* on sopiva tilanteessa, jossa viitataan ihmisten kaatumiseen esimerkiksi liukkailla kaduilla. Toisaalta lause *Metsässä kaadutaan* on oudompi tai jopa mahdoton, jos sillä viitataan puiden kaatumiseen tuulessa. Tässä agenttipartisiippi eroaa selvästi yksipersonaisesta passiivista, koska myös elottomat agentit ovat mahdollisia agenttipartisiippirakenteessa ja siis esimerkiksi lauseet *Kaupunki on sodan tuhoama* tai *Puu on tuulen kaatama* ovat luontevia ilman minkäänlaista tarkempaa kontekstin määrittelyä. Tässä suhteessa agenttipartisiippi muistuttaa enemmän esimerkiksi englannin ja saksan passiiveja, jotka ovat mahdollisia myös elottomien agenttien kanssa. Toisin sanoen passiivit kuten *The window was opened by the wind* ~ *The city was destroyed by the fire* ja *Das Fenster wurde durch den Wind geöffnet* ~ *Die Stadt wurde durch das Feuer zerstört* ovat mahdollisia. Saksan kohdalla on syytä mainita se, että agentin merkintään käytettävä prepositio usein vaihtuu elottoman agentin kanssa prepositiosta *von* prepositioon *durch* (vaikkakin myös *von* on joissain tilanteissa mahdollinen), mutta verbimorfologia pysyy muuttumattomana.

Verbimorfologian suhteen yksipersonainen passiivi ja agenttipartisiippi ovat molemmat yhtä hyviä passiivikategorian edustajia, koska molemmissa rakenteissa verbimorfologia muuttuu vastaavaan aktiivilauseeseen verrattuna. Rakenteet eroavat toisistaan siinä, minkälainen tuo verbimorfologiaa muuttava elementti tarkalleen on rakenteeltaan: agenttipartisiipissa muutoksia on itse verbissä, minkä lisäksi lauseeseen tulee apuverbi *olla*, kun taas yksipersonaisessa passiivissa muuttuu vain itse verbin morfologia. Nämä pienet erot ovat kuitenkin merkityksettömiä sen suhteen, voidaanko toista rakennetta pitää enemmän passiivimaisena kuin toista. Kieltenvälisestikin passiivi voidaan muodostaa suunnilleen yhtä todennäköisesti sekä pelkästään verbimorfologiaa muuttamalla että apuverbin sisältävällä rakenteella, eli kielitypologialtaan ei anna minkäänlaisia viitteitä kummankaan rakenteen prototyypisemmästä passiivisuudesta. Agenttipartisiippi muistuttaa enemmän esimerkiksi edellä mainittuja englannin ja saksan passiiveja, mutta tätä ei voi käyttää evidenssinä kielitypologisen yleisyyden tai tyypillisyyden puolesta.

Edellä mainitsimme, että agenttipartisiippi ja yksipersonainen passiivi muistuttavat toisiaan sen suhteen, että kumpikaan ei muuta lauseen semanttista valenssia. Syntaktisen valenssin suhteen ne kuitenkin eroavat toisistaan selvästi siinä, että yksipersonainen passiivi laskee lauseen syntaktista valenssia poistamalla agentin, kun taas agenttipartisiipin kohdalla lauseen valenssi pysyy samana, koska agentti on pakko ilmaista, vaikka sen merkintä muuttuukin nominatiivista genetiiviin; määräehdoin pelkkä omistusliitekin riittää (*Kakku on tekemäni*). Kummassakin rakenteessa aktiivilauseen objektin sijaksi vaihtuu nominatiivi tai

määräehdoin partitiivi. Agenttipartisiippi muistuttaa prototyypistä passiivia enemmän siinä, että siinä patientin korotus subjektiksi on täydellinen, ts. kaikki suomen subjektin prototyypiset piirteet koskevat agenttipartisiipin subjektia, kun taas yksipersonaisessa passiivissa objektin sijakoodaus vaihtuu, mutta verbi ei kongruoi sen kanssa. Kielitypologisesti tarkasteltuna yksipersonaista passiivia voidaan kuitenkin pitää esimerkiksi Siewierskan (1984) mukaan persoonattomana passiivina, jotka ovat kieltenvälisesti hyvin tyypillisiä rakenteita.

Agenttipartisiipin ja yksipersonaisen passiivin väliset yhteydet ja erot esitetään tiivistetysti taulukossa 1:

	semanttinen valenssi	verbin merkintä	argumenttien merkintä	syntaktinen valenssi	AG = 0	PAT = SUBJ
Y P	X	X	X	X	X	–
A P	X	X	X	–	–	X

Taulukko 1. Yksipersonaisen passiivin ja agenttipartisiippiirakenteen passiivipiirteet

Puhtaan matemaattisesti tarkasteltuna yksipersonainen passiivi on agenttipartisiippia passiivimaisempi rakenne niukasti lukemin 5–4. Kolmen ensimmäisen piirteiden kohdalla yksipersonainen passiivi ja agenttipartisiippi eivät eroa toisistaan millään tavalla. Syntaktisen valenssin suhteen taas yksipersonainen passiivi on selvästi agenttipartisiippia passiivimaisempi rakenne, koska vain se laskee syntaktista valenssia. Argumenttien merkinnän suhteen tilanteen voidaan sanoa olevan tasan, koska agenttipartisiipissa agentin merkintä muuttuu, mutta sen poistaminen ei ole mahdollista, kun taas yksipersonaisessa passiivissa patientin korotus subjektiksi on vain osittainen. Selvin ero rakenteiden välille syntyy siis syntaktisen valenssin kohdalla.

Jos prototyypin käsite otetaan tosissaan ja passiiviksi voidaan luokitella vain rakenne, joka vastaa kaikin osin esimerkiksi Shibatanin passiivin prototyypin määritelmää, kumpaakaan suomen rakenteista ei voida pitää oikeana passiivina. Tämä ei kuitenkaan ole järkevää siinä mielessä, että molemmissa rakenteissa on monia piirteitä, joiden mukaan ne voidaan helposti luokitella passiiviksi. Tämän takia ei ole suoraa vastausta siihen, kumpaa näistä rakenteista tulisi pitää suomen oikeimpana passiivina. Molemmat ovat esimerkiksi passiivimaisempia kuin ruotsin ja saksan *man*-rakenteet, jotka myös hävittävät lauseen agentin identiteetin mutta eivät millään muulla tavalla vastaa passiivin prototyyppiä. Jos asiaa tarkastellaan Shibatanin prototyypin kannalta, on selvää, että vain yksipersonainen passiivi poistaa agentin ja samalla

se on näistä rakenteista ainoa, joka laskee verbin valenssia. Agentin ilmaisun tai ilmaisematta jättämisen suhteen agenttipartisiippi ja yksipersonainen passiivi ovat kiinnostavassa vaihtelussa. Yksipersonainen passiivi poistaa agentin pitkälti kokonaan (vaikkakin agentin ilmaisu on *jonkun toimesta* -tyyppisellä rakenteella periaatteessa mahdollista), kun taas agenttipartisiipissa agentti on pakko ilmaista. Yhdessä rakenteet muistuttavat siis hyvinkin vaikkapa englannin passiivia, jossa agentti voidaan ilmaista obliikvina tai se voidaan aina jättää vapaasti pois. Edelleen kummassakin rakenteessa agentti jää osaksi lauseen semantiikkaa, mikä erottaa ne toisesta agentin poistavasta rakenteesta antikausatiivista. Jos taas otetaan tarkasteluun patientin merkinnän muuttaminen, agenttipartisiippi muistuttaa prototyypistä passiivia enemmän, koska agenttipartisiipissa patientin korotus on täydellinen. Lauseet *Kirja on Liisan kirjoittama* ja *This book has been written by Lisa* muistuttavat enemmän toisiaan kuin *This book was written* ja *Tämä kirja kirjoitettiin*. Agenttipartisiipin voidaankin sanoa kuulostavan enemmän tuttujen eurooppalaisten kielten tyyppilliseltä passiivilta. Voidaankin siis ehkä sanoa, että jommankumman rakenteen valitseminen prototyypisemmäksi passiiviksi perustuu pitkälti siihen, pidetäänkö agentin häivyttämistä vai patientin korottamista passiivin primaarimpana ominaisuutena. Jos hyväksytään Shibatanin näkemys, yksipersonainen passiivi on kahdesta rakenteesta passiivimaisempi, ja agenttipartisiippi puolestaan on passiivimaisempi, jos lähtökohtana on patientin korotus.

5 Lopuksi

Tässä artikkelissa on käsitelty erityisesti suomen kielen agenttipartisiipin rakenteellisia ja semanttisia ominaisuuksia pitkälti vertaillen sitä yksipersonaiseen passiiviin kielitypologisen määritelmän pohjalta. Olemme osoittaneet, että molemmat rakenteet vastaavat passiivin prototyyppiä omalla tavallaan ja molemmilla rakenteilla on useita piirteitä, joiden mukaan niitä voidaan pitää passiiveina. Se, kumpaa rakenteista halutaan pitää tyyppillisempänä passiivina, riippuu pitkälti siitä, valitaanko agentin poisto vai patientin korotus merkityksellisemmäksi passiivin piirteeksi.

Yleisesti tutkimuksemme tarkoitus oli laajentaa passiivin käsitteen ymmärrystä. Passiivi on kieltenvälisesti kategoria, jonka tarkka merkintä vaihtelee kielten kesken. Tämä vaihtelu heijastuu myös yksittäisissä kielissä, kuten suomikin osoittaa. Tässä artikkelissa käsiteltyjen rakenteiden lisäksi suomessa agentti voidaan häivyttää esimerkiksi käyttämällä pronomineja *sä* tai *ne* (*Kun sä oot siellä keskellä autiomaata ––, Unkarissa ne syö paljon paprikaa*). Kielissä on yleensä useampia tapoja agentin häivyttämiseksi, mutta yleisesti vain niitä, joissa argumenttien ja verbin merkintä jotenkin muuttuvat, pidetään passiiveina. Nämäkin rakenteet eroavat toisistaan kuitenkin siinä, kuinka hyvin ne passiivin prototyyppiä vastaavat. Passiivia voidaan siis pitää tietynlaisena jatkumona, jolle eri kielten passiivirakenteet voidaan asettaa.

Artikkelimme yhtenä tarkoituksena oli myös jatkaa keskustelua siitä, miten suomen passiiveja tulisi käsitellä ja voidaanko suomessa ylipäätään sanoa olevan passiivia. Kuten olemme osoittaneet, sekä yksipersonainen passiivi että agenttipartisiippi vastaavat monilta osin vertailun lähtökohdaksi valittua Shibatanin esittämää passiivin prototyyppiä. Käsitellyt

rakenteet eroavat toisistaan kuitenkin hyvin selvästi siinä, että vain yksipersonainen passiivi on valenssia laskeva ja agentin rakenteellisesti poistava rakenne. Valenssin laskeminen on yksi passiivin keskeisimpiä piirteitä ja esimerkiksi ruotsin *man*-rakenteita pidetään vain passiivin funktionaalisina vastineina, ei koskaan varsinaisina passiiveina. Tämän takia juuri agenttipartisiipin pitäminen passiivina voi tuntua oudolta. Tästä huolimatta, kuten edelläkin on mainittu, agenttipartisiippi muistuttaa rakenteeltaan pitkälti englannin passiivia, koska molemmissa on mukana *olla*-verbi sekä jonkinlainen partisiippimuoto pääverbistä. Molemmissa on myös statukseltaan alennettu agentti ja patientti on selvästi korotettu lauseen subjektiksi.

Voidaan myös kysyä, onko perusteltua pitää juuri agentin poistoa passiivin tärkeimpänä kriteerinä. Totta on, että yhtäältä jokainen passiiviksi luokiteltu rakenne poistaa agentin tai alentaa sen statusta jollain tavalla eivätkä toisaalta kaikki passiiviksi luokitellut rakenteet korota patienttia lauseen kielipilliseksi subjektiksi. Toisaalta agentin identiteetti voidaan häivyttää muutenkin, kuten esimerkiksi käyttämällä monikon kolmannen persoonan pronomineja (*They say that* – – tai *Ne sanoo, että* – –), ja vain rakenteet, joissa on myös jonkinlaisia muutoksia patientin merkinnässä (riippumatta siitä, onko korotus subjektiksi täydellinen vai osittainen) luokitellaan yleensä passiiviksi. On siis myös mahdollista sanoa, että passiivi on vain yksi tapa agentin identiteetin häivyttämiseksi muiden joukossa, kun taas oikeasta passiivista voidaan puhua vain silloin, kun tästä seuraa myös selviä muutoksia patientin merkinnässä. Tämän perusteella voitaisiin siis väittää, että agenttipartisiippi on näistä rakenteista passiivimaisempi, koska siinä patientin merkinnässä tapahtuu enemmän muutoksia kuin yksipersonaisessa passiivissa. Passiivina voitaisiin siis pitää myös rakennetta, joka jollain tavalla muuttaa agentin merkintää poistamalla sen subjektin paikalta ja samalla nostaa patientin subjektin asemaan. Sen yhtenä tehtävänä on tässä tapauksessa patientin topikaalistaminen.

Tämän artikkelin ensisijaisena tarkoituksena oli käydä läpi tietyt yksipersonaisen passiivin ja agenttipartisiipin piirteitä sekä vertailla niitä passiivista annettuihin määritelmiin. Painopiste on ollut rakenteessa, minkä lisäksi semantiikka on ollut esillä siinä, että kumpikaan käsitellyistä rakenteista ei alenna lauseen semanttista valenssia, vaan agentti pysyy osana kummankin rakenteen semantiikkaa riippumatta siitä, millä tavalla sen merkintä tai ilmaisu muuttuu. Yksi kiinnostava jatkotutkimuksen aihe olisi esimerkiksi se, millainen on rakenteiden tarkka työnjako. Toinen kiinnostava seikka liittyy alennetun tai poistetun agentin agenttiisuuteen. Miksi yksipersonaisen passiivin ilmipanemattoman agentin on oltava elollinen, tyypillisimmin ihminen, kun taas agenttipartisiippi sallii myös elottomia agenteja tai aiheuttajia? Näitä aihepiirejä olisi hyödyllistä lähestyä aineistopohjaisesti. Vastaavat tutkimukset muissakin kielissä, joissa on useampi passiivinkaltainen rakenne, olisivat kiinnostavia passiivisten rakenteiden käytön tarkemman selvityksen kannalta.

Lähteet

- Bahrt, Nicklas 2020: Towards a Typology of Voice Syncretism. Helsinki: Helsingin yliopisto. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/320228> [4.1.2021]
- Givón, Talmy (toim.) 1997: *Voice and Inversion*. Amsterdam: John Benjamins.
- Hakulinen, Lauri 1979: *Suomen kielen rakenne ja kehitys*. 4., korjattu ja lisätty painos. Helsinki: Otava.
- Helasvuo, Marja-Liisa 2006: Passive – personal or impersonal? A Finnish perspective. Teoksessa Marja-Liisa Helasvuo & Lyle Campbell (toim.) *Grammar from the human perspective. Case, Space and Person in Finnish*, 233–255. John Benjamins.
- Helasvuo, Marja-Liisa & Vilkuna, Maria 2008: Impersonal is personal: Finnish perspective. *Transactions of the Philological Society* Volume 106:2, 216–245.
- Hynönen, Emmi 2013: Havaintoja passiivin ja 1. persoonan käytöstä informaatioteknologian kandidaatintutkielmien varhaisversioissa. Teoksessa Minna Maijala, Mike Nelson & Timo Hulkko (toim.) *Kielikeskus tutkii 1*, 51–63. Turku: Turun yliopisto.
- Ikola, Osmo 2000: *Nykysuomen opas*. Turku: Turun yliopisto.
- Itkonen, Esa 2009: *Maaailman kielten erilaisuus ja samuus. Osa II*. Turku: Turun yliopisto.
- Itkonen-Kaila, Marja 1992: ”Ja Jerusalem pite tallattaman Pacanoilda” – ablatiiviagentti ja sen perilliset Agricolaasta uuteen raamatunsuomennokseen. *Virittäjä* 96, 137–164.
- Kelomäki, Tapani 2019: Suomen passiivin ja impersonaalien määrittämisestä ja keskinäisistä suhteista. *Virittäjä* 1/2019, 110–134.
- Keenan, Edward L. 1985: Passive in world’s languages. Teoksessa Timothy Shopen (toim.) *Language typology and syntactic description I*, 243–281. Cambridge: Cambridge University Press.
- Keenan, Edward L. & Dryer, Matthew S. 2007: Passive in the world’s languages. Teoksessa Timothy Shopen (toim.) *Language typology and syntactic description I*, 325–361. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kielitoimiston ohjepankki 2020: *Post- ja prepositiot*: perusteella, suhteessa, kohdalla, toimesta, riippumatta. <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/625> [15.9.2020]
- Kittilä, Seppo 2000: Passiivin prototyypistä. Teoksessa Pajunen, Anneli (toim.) *Näkökulmia kielitypologiaan*. Suomi. 186, 286–312. Helsinki: SKS.
- Koivisto, Vesa 2005: Monikasvoinen -mA ja suomen agenttipartisiipin tausta. Teoksessa Ilona Herlin & Laura Visapää (toim.) *Elävä kielioppi: suomen infiniittisten rakenteiden dynamiikkaa*, 146–172. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kulonen-Korhonen, Ulla 1985: *Deverbaalisten U-verbijohdosten semantiikkaa*. *Virittäjä* 89, 290–309.
- Pajunen, Anneli 1991: Leksikaalinen hypoteesi ja agglunatiiviset kielet. *Virittäjä* 95, 155–181.
- Sadeniemi, Matti 1989 [1959]: Muotisansoista *muodostaa, taholta, toimesta*. *Kielikello* 4/1989. <https://www.kielikello.fi/-/muotisansoista-muodostaa-taholta-toimesta>. [15.9.2020]

- Seppänen, Eeva-Leena 2000: Sinä ja suomalaiset: Yksikön toisen persoonan yleistävästä käytöstä. *Kielikello* 3/2002, 16–18.
- Setälä, Emil Nestor 1891: *Suomen kielen lauseoppi oppikouluja varten*. Helsinki: K. E. Holm.
- Shibatani, Masayoshi. 1985. Passives and related constructions. A prototype analysis. *Language* 61, 821–848.
- Shore, Susanna 1986: *Onko suomessa passiivia?* Suomi 133. Helsinki: SKS.
- Shore, Susanna 1988: On the so-called Finnish passive. *Word* 39:3, 151–176.
- Siewierska, Anna. 1984. *The passive: A comparative linguistic analysis*. London: Croom Helm.
- Siewierska, Anna 2013: Passive Constructions. – Matthew S. Dryer & Martin Haspelmath (toim.): *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. <http://wals.info/chapter/107>. [15.9.2020]
- Suomalainen, Karita 2018: Sinä, konteksti ja monitulkintaisuus: Yksikön 2. persoonan viittaussuhteista arkikeskustelussa. *Virittäjä* 122. <https://doi.org/10.23982/vir.63686>. [6.9.2020]
- Suomalainen, Karita & Varjo, Mikael 2020: When personal is interpersonal: Organizing interaction with deictically open personal constructions in Finnish everyday conversation. *Journal of Pragmatics* 168, 98–118.
- Uusitupa, Milla 2017: *Rajakarjalaismurteiden avoimet persoonaviittaukset*. Joensuu: University of Eastern Finland.
- Varjo, Mikael & Suomalainen, Karita 2018: From zero to ‘you’ and back: A mixed methods study comparing the use of two open personal constructions in Finnish. *Nordic Journal of Linguistics* 41, 333–366.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkooversio. <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7. [26.8.2020]
- Zúñiga, Fernando – Kittilä, Seppo: 2019. *Grammatical voice*. Cambridge: Cambridge University Press.

About the authors

Emmi Hynönen is a university teacher in academic writing at the University of Turku. Her research interests include grammatical cases and nominal predication.

E-mail: emmi.hynonen@utu.fi.

Seppo Kittilä is a senior lecturer in linguistics at the University of Helsinki. His research interests include ditransitives and evidentiality. E-mail: seppo.kittila@helsinki.fi.